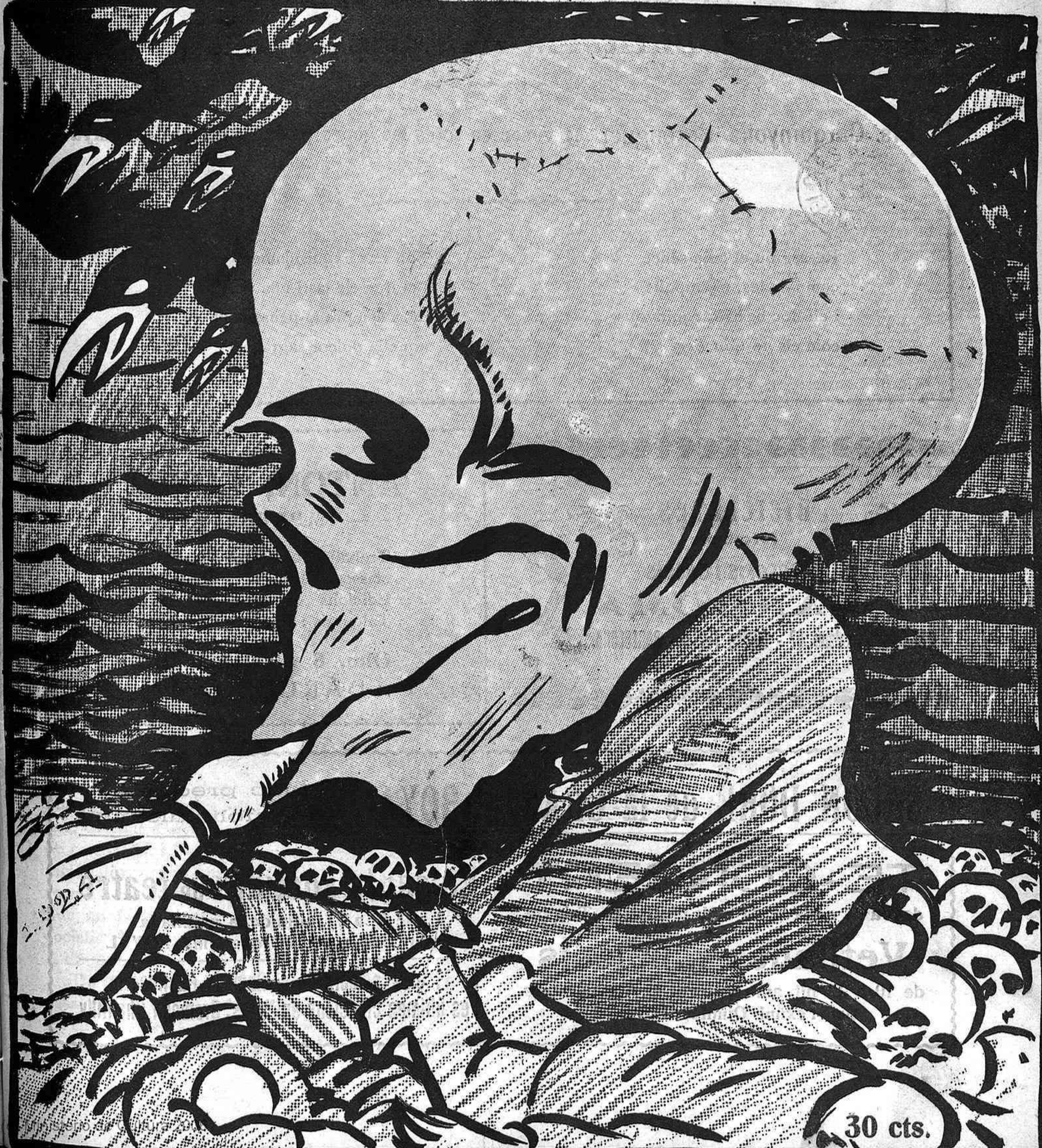

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

30 cts.

Carquinyolis Berenguer

CALDAS DE MONTBUY

“LA CONFIANZA” Confiteria i Pastisseria

Els Carquinyolis Berenguer es venen en totes les bones pastisseries de Catalunya

Resseguiu el món sencê,
companyies, monopolis,
i en lloc hi ha carquinyolis
com els de *Cân Berengué*.

Són fets exquisidament
i el que els tasti una vegada
durà sempre al pensament
aquella dolçor sagrada.

BICICLETES
Motos
Accesoris i Sports

SANROMA

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

ANTONI LOPEZ

— IMPRESSOR —

Treballs comercials de totes
classes : Revistes : Catàlegs
Edicions especials de luxe
Talonaris : Factures, etc., etc.

Olm, 8 : Telèfon 4115
:: BARCELONA ::

SALÓN DORÉ de la GRANJA ROYAL

Lloc predilecte
del públic distingit

TE-CONCERT

de 5 a 8 i mitja tarda amb musica de Tzigans

Vetllades musicals

de 10 a 12 nit amb extraordinaris concerts
per l'eximi Quintet TOLDRA

Elegants sortides de teatre

de 12 a 2 i mitja de la matinada
amenitzades per l'Orquestrina ROYAL

: El més selecte en el Ram de Pastisseria :
Les últimes creacions en Nates, Cremes i Chantilly

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: Estranger, 5 pessetes FORA DE BARCELONA: Espanya, 3 pessetes

Els morts manen?

ra, nosaltres, sempre erudits, podríem parlar de l'August Comte, mestre del Positivisme i de la seva teoria sobre la influència dels morts en la vida, teoria que en Blasco Ibáñez—el gran novel·lista que torna a ésser el gran polític—recollí en la seva novel·la mallorquina *Los muertos mandan*. Això no és del tot veritat. Això resulta excessiu. I nosaltres que no creiem ni amb la teoria de l'August Comte, ni amb la d'en Blasco Ibáñez, hem arribat a la conclusió que els morts no manen més que a L'ESQUELLA DE LA TORRATXA i en els testaments.

Des de que L'ESQUELLA és L'ESQUELLA, no ha passat cap any sense commemoració dels morts. Amb guerra i amb pau, amb salut i amb epidèmies, amb democràcia o amb dictadura, en la nostra primera plana ha aparegut el morat i el negre de la diada dels difunts. «Ja que no oracions, perquè sou incrèduls—ens diuen els morts cada any—dediqueu-nos el vostre enginy i el vostre art i la vostra feina. No hi fa res que barregeu la mort a les rialles, ja que, a la fi, sempre, damunt d'una calavera ha estat posat un barret de cascavells. L'ESQUELLA és, per a nosaltres, la tradició laica, i com que l'Església catòlica està sola a recordar els morts, en un dia fixo, vosaltres féu lo que no fa la maçoneria, ni el partit republ cà, ni el socialista, ni la premsa, ni ningú. Els morts manem a L'ESQUELLA una vegada a l'any.»

Un dia, efectivament, manen els morts en aquesta casa, però tot l'any no manen, com hem dit, més que en els testaments: «Deixo els meus béns—diu el mort—a la meva esposa, o al meu fill, o al meu nebot, a

condició de que...». Aquesta condició, imposada pel mort, subsisteix a través dels anys i endogola la vida de l'hereu. Tot pot transformar-se o caducar, fins els imperis, fins la configuració de les terres, subjectes a terratrèmols i fenòmens sísmics, però la voluntat del difunt permaneix immutable. Des de la tomba continua el difunt dirigint la vida dels vius, i aquest, al seu torn, quan mori, imposarà la seva en el viu que l'heredi.

Els vius manen, i no pas els morts, inclús entre els gitanos, que són els homes de més credulitat funerària. El refrà *El muerto al hoyo y el vivo al bollo*, és el refrà que ha presidit tota la història. Però de testaments històrics no n'hi han. Si no fossin els testaments, per a beneir a maleir els morts, i el número de L'ESQUELLA de cada any, els morts no tindrien cap importància a les vint-i-quatre hores d'haver estat enterrats.

PARADOX

Un home important

- Vol dir que és un home important, aquest?
 —Carai! Molt!
 —En què es coneix?
 —En que entén en tot: en pintura, en musica, en literatural En tot!
 —Vol dir que entén en tot?
 —I és clar!
 —Oh, no ho veig tan clar com vostè, jo!
 —Desseguida ho veurà: vostè sap, per exemple, lo que és l'art romànic?
 —No.
 —Hi ha molt poca gent que ho sàpiga!
 —I ell ho sap?
 —Sí, però diuen que no!

OPINIONS

—... I ara a llegir la premsa que és la lectura més inofensiva. Mal porta res de dolent... ni de bo!

LA QÜESTIÓ DE LES BARRAQUES

—Ni aquí ens deixaran estar tranquils?

- Com quedem?
 —Quedem en que es pensava que ho sabia... però ara resulta que no.
 —Ja és trist això!
 —Per un home tan savi no té importància!
 —Sí, però, si ademés resulta, quan es discuteixi, que no sap ni de musica, ni de pintura, ni de literatural...
 —Què? Seguirà essent un savi! De savi i de senyor, créguim, se n'ha de venir de mena!

Proses epigramàtiques

DELS XIPRERS

Esbelt com una flama espiritual que de tant aixecar-se entre els morts ha esdevingut flama morta com una ombra de dolor.

El xiprer va carregat d'ànimes que se li repengen per les rames i van pujant amunt.

No heu vist mai aquelles pinyes que fan els xiprers? Són testes minúscules dels morts; són cranis que tiven amb les rels i se'ls empugen amunt, i a la nit, quan ningú els veu, els xiprers s'aixequen fins a l'infinit i espolsen els braços estesos i les ànimes prenen un vol suau.

Per això a la nit damunt dels xiprers hi ha un escampall d'estrelles.

De dies són quiets com una pregària muda, com una flama drete que vetlla la son dels morts.

EL FRED DELS MORTS

Tarda de novembre fredolica i brusca. El sol és esblaimat i temorec que fa basarda. Quin fred que tenen els morts!

La solitud és una cosa freda i els morts en la solitud tremolen esglaiats.

En un recó del cementiri hem vist unes testes i uns ossos freds, de color de gel. En les cavitats dels ulls hi duien unes ombres opaques com les dels bacs humits i hem sentit l'esgarrifança d'un tremolor de dents perquè el fred els gelava els ossos.

Quin fred que tenen els morts! Escalfeu-los una miqueta amb el flam dels records i amb la caritat d'una visita. La fredor de les lloses sepulcral us calmarà la febre de la vida.

CANÇÓ ETERNA

A dins del cementiri he sentit una cucala que cantava. Cantava sens mai parar; una brunzidera eterna com una frisança, com un anhel de llum i la cançó esdevenia fixa i persistent com una mania.

Es el degotís del temps i un compàs d'eternitat que cau pausat damunt dels morts.

Els morts de tant sentir-la s'adormen una miqueta més i el xiprer corpulent és com un dit que senyala.

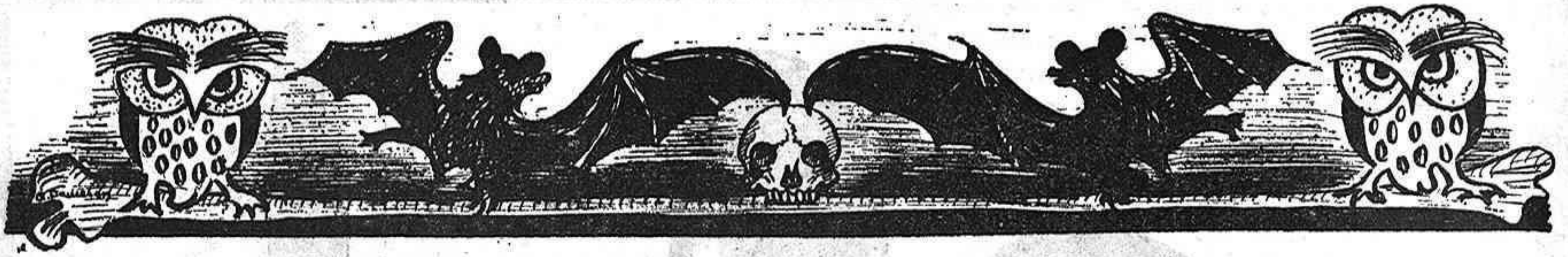
L'eternitat passa al damunt fent polsagueres d'estels que cauen.

SALPER

«QUEDAN DESPACHADAS TODAS LAS LOCALIDADES»

—Nois, ho sento, però us haureu de quedar al carrer! Està ple!

Diatriba contra el Vuitcents

Sempre que veig un xiprer penso en el vescomte de Chateaubriand. Per què això? Perquè Chateaubriand és trist com un xiprer? Perquè un xiprer podria ésser l'escut del Romanticisme? Potser sí.

Tota la literatura nascuda del Romanticisme és trista, d'una tristesa ensopida i tronada que inútilment pretén enlairarse. El vescomte de Chateaubriand, el d'Arlincourt i altres il·lustres vescomtes fúnebres, fan pena de llegir. Passa amb això una cosa molt còmica: ells procuren fer néixer aquesta tristesa del cor—la víscera noble per excel·lència en aquella època: avui sabem que no té cap importància en les afeccions—i el resultat d'aquesta tristesa és que s'aposta a l'estómac. Es com un sopar molt copiós que fa necessària la intervenció del bicarbonat. Es a dir: és una cosa pesada, molesta, que enfarfega, que pertorba.

El Romanticisme resulta d'una dolçor empalagosa i insoportable. Aquesta és l'herència de Rousseau que segueix essent nefasta fins després de la Revolució.

Chateaubriand, Arlincourt, Nodier, Lamartine, Musset, tants altres... És terrible la petjada de tota aquesta gent en la literatura. Han fet més mal que una pedregada. Mal per mal, preferíem els pamplhetistes i folicularis de la Revolució: Desmoulins, Chamfort, Mercier, Retiff de la Bretonne. En ells hi havia una verba encesa i càlida que no hi ha en la pobra gent del Romanticisme. La literatura d'aquesta gent és una literatura de tortell.

La naturalesa que interpretà el llastimós Rousseau—una naturalesa de «pessebre»—adquireix forma humana en *Graziella*, en les demés figures ridículament afectades de Lamartine, de Chateaubriand, en els versos llacrimosos d'Alfred de Musset, una mena d'Espronceda més civilitzat. Perquè a Espronceda—aquest rave de la poesia espanyola, aquest versaire de *La cançió del pirata*, i del abominable *Canto a Teresa*—se li va encomanar el virus del Romanticisme, nascut de la neurosi revolucionària. I el Romanticisme a París, en aquell ambient amable i llibertí de començaments de segle, podia passar. Però a Madrid un romàntic traduït del francès, mal traduït del francès, no que no podia passar. Perquè París amb els seus balls públics, les seves *guinguettes* i els seus teatres—que no van tancar les portes ni quan els dies en que més feina havia tingut la «Louison»—era un poble alegre. Era un poble alegre quan la mort de la que havia sigut regina de França i llavors es convertí, humilment, dolorosament, en «la vídua Capet». Era un poble alegre quan l'assalt a les Tulleries, quan l'assassinat de la pobra princesa de Lamballe. Ho seguia essent sota el vil Directori de Barrás—compartit amb l'espanyola Cabarrús—sota el règim policial de Fouché i de Talley-

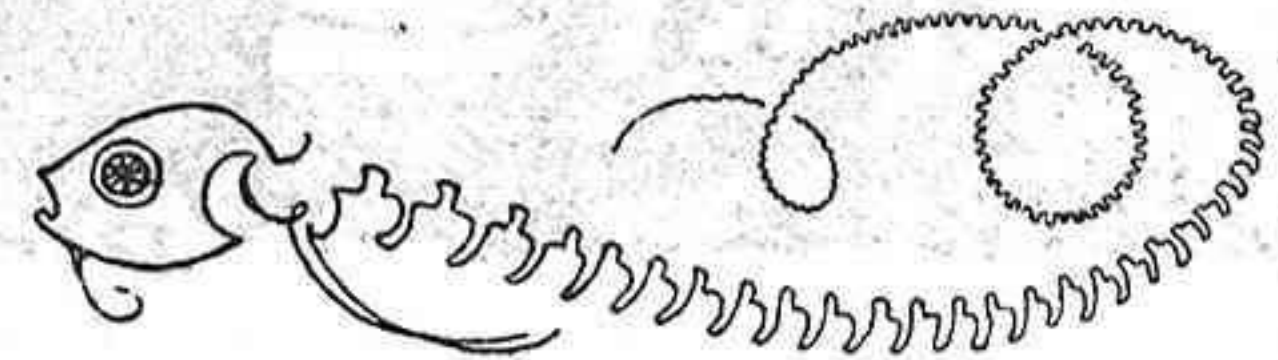
rand, sota l'imperi del Cèssar que despoblava d'hommes la França per a dur-los a morir al camp de batalla, sota la Restauració.

En canvi Madrid, amb el despreciable Ferràn VII, que més ànima tenia d'establar que de rei, i els seus clubs masons, i la seva «Fontana de Oro», que era un cafè tronat, i els seus carrers costaruts, i les seves esglésies, i la seva misèria, era un poble trist. Trist i brut. Cal, només, llegir a Mesonero Romanos, a Bretón de los Herreros i, sobretot, a Larra, per a donar-se compte de lo que diem.

El «Vuitcents» és una època ximple i desballestada, de transició, una època de lírica ploranera, de revoltes avortades, de misèria física i moral.

El millor és no ressuscitar-la més, perquè està tan morta que fins fa pudor.

LLUÍS CAPDEVILA

:: GLOSSARI ::

«MUERTOS ILUSTRES»

Ens arriben notícies del cel. Són fresques: d'ahir. Es veu que allà dalt també tenen telefonia sense fils. Millor per ells. Potser així pujaran les accions d'aquesta mena de Societat Anònima que és el cel.

Les notícies que hem rebut ens diuen que allà dalt hi ha arribat un ex-amic nostre. Quan es va morir, els diaris—diuen tantes mentides els diaris!—li digueren «muerto ilustre». Això devia posar molt alegre a la seva ànima, si és que en tenia, que ho dubtem.

Perquè la premsa li deia «muerto ilustre» al nostre ex-amic? No ho sabem: potser perquè havia sigut regidor, potser perquè va entrar a l'Ajuntament pobre com una rata, i en va sortir amb cinquanta mil duros.

Al trucar al cel el nostre ex-amic, va sortir a obrir-lo Sant Pere, com és costum en aquella santa casa.

—Qui ets tu?

—Fulano.

—No et conec. Què has fet a la terra?

—Política.

—No pots entrar, doncs. Aquí volem tranquil·litat i bons aliments.

—«Uva», que vol dir raïm!
 —Què significa aquesta alegria tan insolent?
 —Que em quedo! Que això és Xauxa! Que em divertiré més que allà baix! I això que allà baix també era Xauxa.

—Et dic que no pots entrar.
 —Ni pagant entrada?
 —Ni així!
 —Mira que he sigut regidor!
 —No en volem aquí de gent d'aquesta!
 —Mira que sóc «muerto ilustre».
 —Tampoc en volem de morts d'aquesta mena. No ens interessen, no en fem cabal!

I tancà la porta, deixant a fora, a dalt d'un núvol, com un sant d'ex-vot, al pobre «muerto ilustre».

XARAU

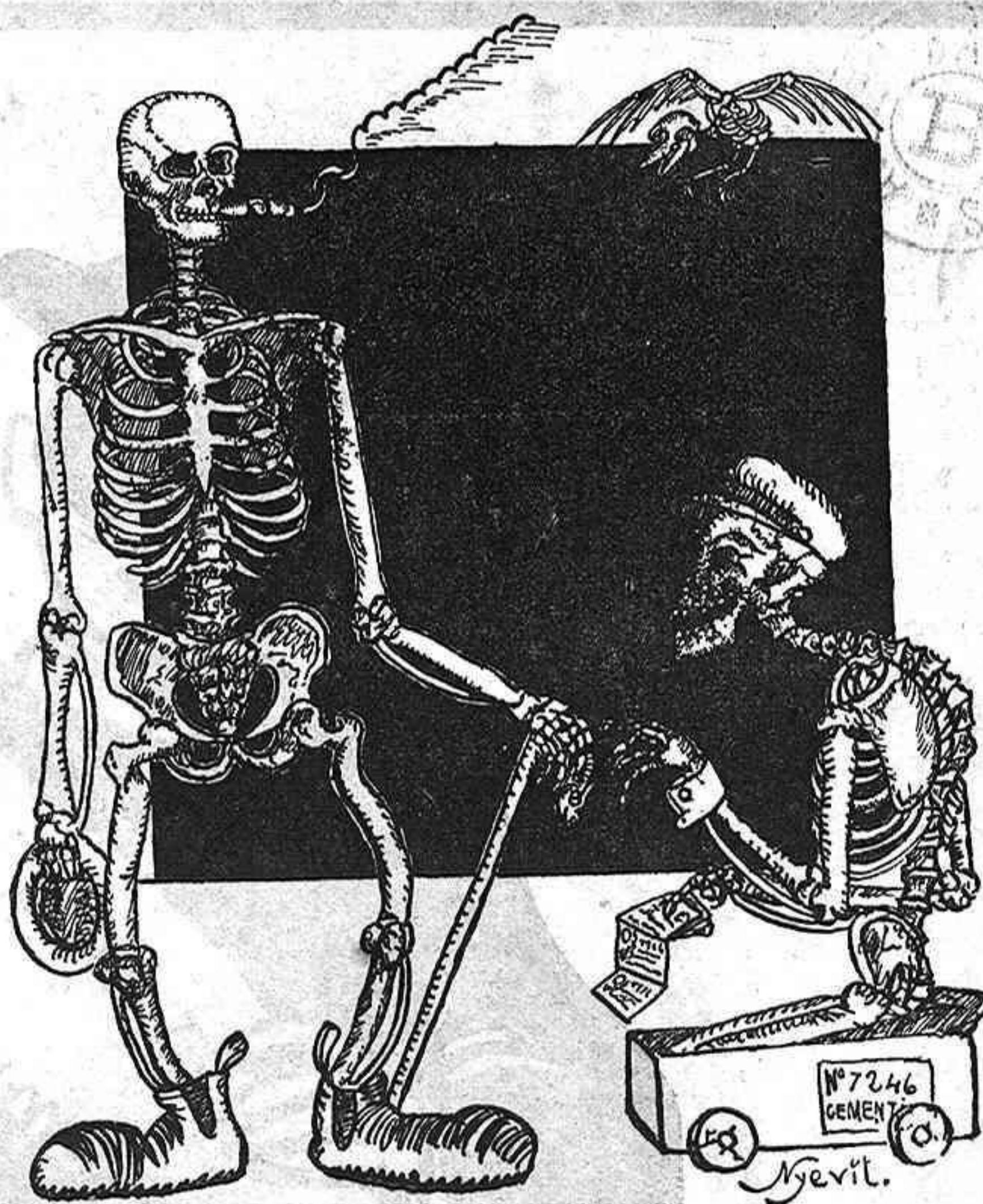
L'OLAGUER JUNYENT A «LAS LAYETANAS»
 ELS CONREUADORS DE LES ARTS
 GRAVATS AL BOIX

Jo no sé pas què hi tira als colors l'Olaguer Junyent perquè les pintures li surtin tan boniques i calentones; és clar que hi posa tota la traça que Déu li ha donat i molt de suc de cervell; però amb això no n'hi ha pas prou per a fer coses espeterrants com l'*Interior de Sant Feliu*, que sembla de debò; *Crmí de Caldes*, d'una justesa de tons admirable; *Tossa*, maca i ferrenya a la vegada (secció de temes gironins), i aquell dinar *A cà'n Simó*, ple de rústega senzillesa; aquella esbogerrada *Festa a Valldemosa* i els magnífics *Pins de les Caletes*, d'una gran riquesa decorativa (secció mallorquina).

Per a mi en Junyent, quan va donar la seva famosa volta al món, en passar per la Índia tingué tractes amb algun *fakir*, el qual li digué una fórmula cabalística per a donar força a les pintures; d'altra manera no es comprèn que puguin tenir tanta vivor i tanta solidesa com tenen.

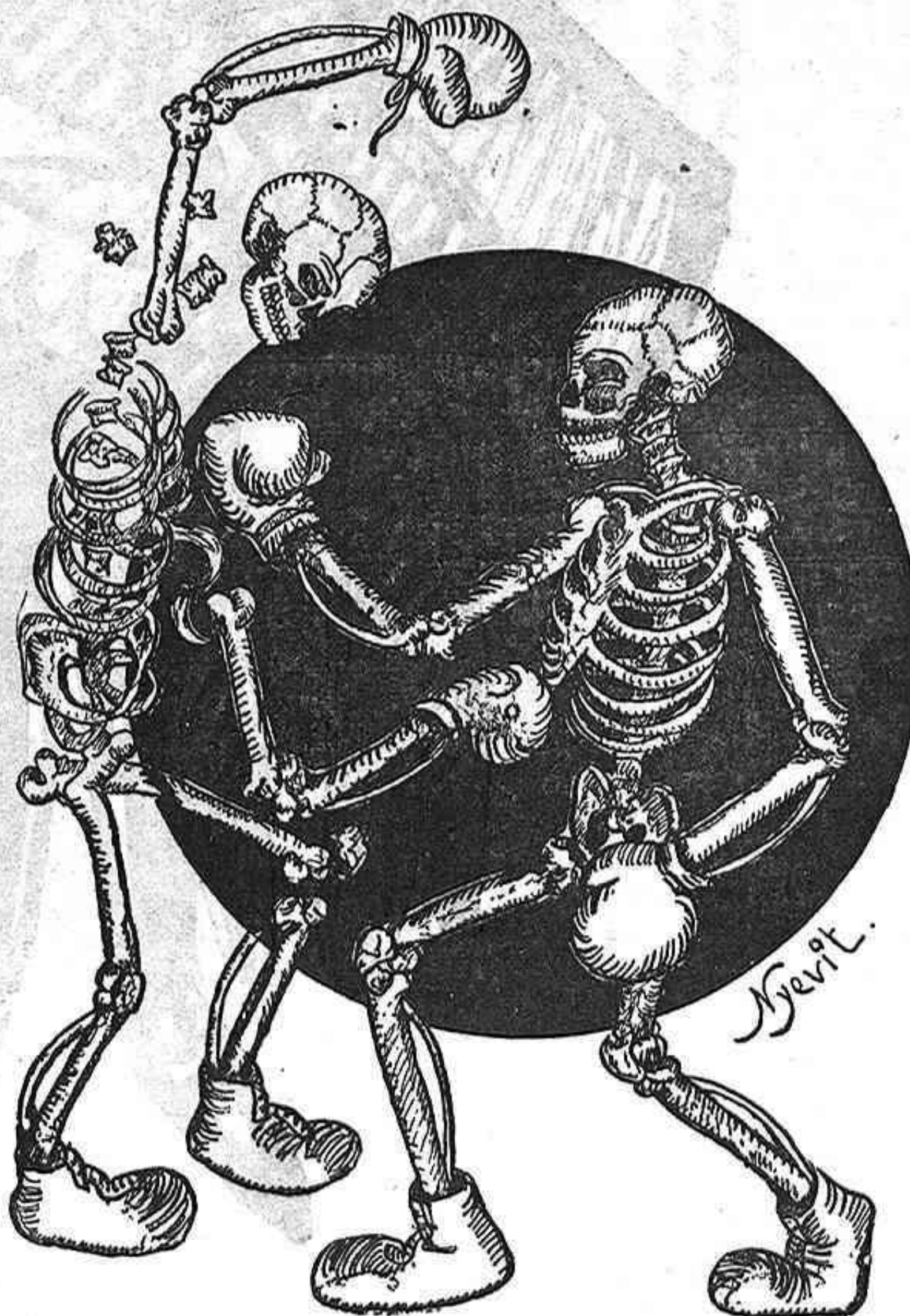
I de la secció pescada durant el seu viatge amb el *Catalonia*, què en direm? Començant pels dibuixos apuntats a *bordo* amb aquell xamós *savoir faire* tan seu, i acabant per les *Latòmies* d'en Dionís a Siracusa, que encara serveixen el tuf de l'ergàstula i ensenyen l'*Orella* del tirà tafaer, després d'atravesar els enderrocs del *Temple grec* a *Girgenti* i a *Segesta* i el *Mausoleu de Dioclecià*, a *Spalato*, hom es convenç de que és en Junyent un artista personal i un visionari del color, que sap copsar la llum per tot on passa, sense deixar d'ésser una mica revolucionari.

A mi m'agrada força en Junyent, sobretot perquè només s'assembla an ell mateix. I és aquest un *dó* que

LA SORT

—Prengu-me'n un, que demà es tren!
 —Qui sap si demà ja serem morts!

EL BOXADOR AL CEMENTIRI

—«No kaut»!
 —Em sembla que ja hem caigut tots dos!

EL XÒFER

EL METGE

Els últims calaveres.

tenen poquets pintors dels nostres, i que ve a ésser com el *do* de pit dels bons tenors.

* * *

Fan companyia a l'Olaguer els *Conveuadors de les Arts*, una colla de joves que tiren per artistes i acabaran per ésser-ho de debò, si no s'esgarrien, perquè, se'ns sembla, ja ho són de naixença quasi tots.

Vaig a fer la presentació d'aquesta jovenalla: Josep Bou, paisatgista que hi veu clar; Picó, sent les coses de la terra; Bescós, figurista de condicions, però té la mà dura encara; Bonet, sap enfocar el paisatge a judicar pel *Torrent de Pareis*, que exposa; Cairó, en el *Nu* i en els caps demostra tindre bona mà i bon gust; Coll, troba l'ambient del paisatge i modela els cavalls amb valentia; Gómez, és un pintor-poeta ple de sinceritat, al qual potser li aniria bé una mica de picardia; López, escultor de seny i caient modern, que sap modelar el *Nu* i trobar la nota sentimental: *Flors mortes* és una bonica figura; Llobet, fluixet i tímid, em plau més en el *Bodegó* que en el retrat; Ribas, el trovem més ferm en el retrat que en el *Bodegó* i prenem a la senyoreta M. F. per una bonica promesa, artísticament parlant, eii!; Solana, pintor al *trempe*, que té grapa i deu ésser trempat, naturalment!; Vila-Puig, és el més sòlid i format dels expositors: el *Paisatge del Vallès* ens sembla una bonica visió del natural, de termes ben escalonats i de caient poemàtic.

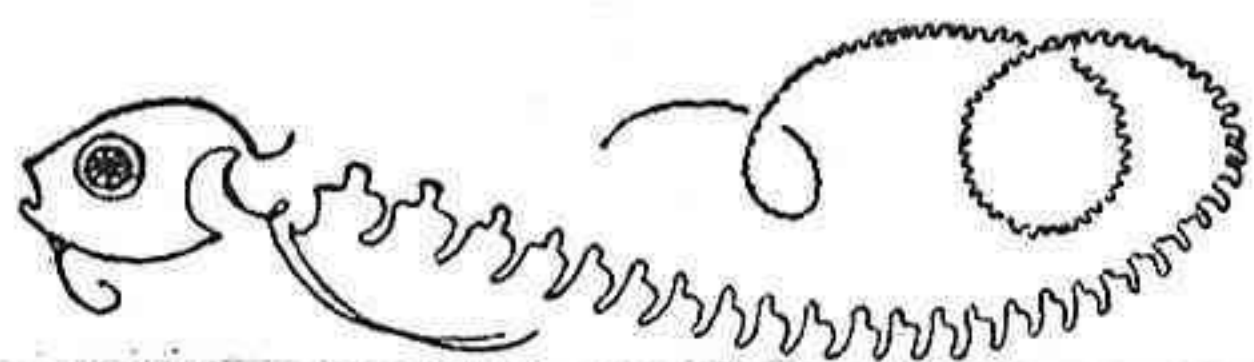
Ja sabeu, doncs, qui són els *Conveuadors de les Arts*. Cal tenir-los presents perquè segueixin el conreu.

* * *

A la casa «Malmedé», l'artista alemany de vint-i-tres anys, Roger Buck, exposa una colla de proves de gravats en fusta, sortits de les seves mans i tirades per ell mateix.

Es tracta d'un dibuixant-gravador original en la concepció dels temes i la forma de desenrotllar-los, amb vistes a l'imatgeria japonesa; té fantasia, ganes de treballar i bastant bagatge artístic que li permet anar sol. Li desitgem bon camí i bona sort.

C. ARBÓ

Epigrames de la Mort

DE LA BALLARINA

De tant picar de peus la terra se li obrí,
tancà els braços i els ulls amb un poc de recança
i escolta dins la terra. Quan sentirà el clarí
mourà els braços i els peus i reprendrà la dansa.

MARE I FILL

Morí del part ella i el nadaló
i dormen tots dos junts en el jaç de l'oblit.
Perquè no tingui pò,
la mare estreny el fill damunt del pit.

DEL CORRIDO

Acostumat a sortir cada nit
ha sortit del nínxol on dormia,
i volta pel cementiri i s'esgarria
i després no sap d'on ha sortit.

DEL CARRETER

Creu que dorm dalt del carro estirat
i que la pols dels camins l'esguard li entela
i que rasca l'eternitat
amb la vela.

DEL POETA

Ara rumia una estrofa vivent
de pols i cendra que l'amortalla.
Els polsos es va esprement
i calla.

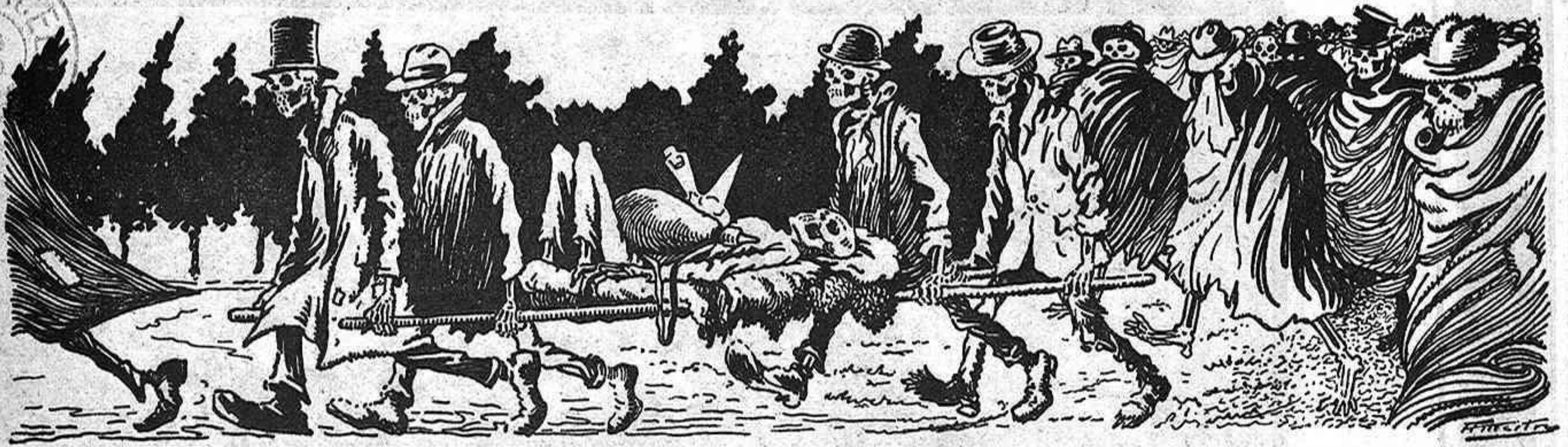
S. P.

Instantània

Siguent tan *vius*, hem de *viure*
(per la nostra mala sort)
tant temps carregant el *mòrti*...
N'hi ha per *morir* de riure!

PEPET DEL CARRIL

No en volem cap
que no estigui torrat!

L'elogi de la Mort

Sento una temorega tremolor d'haver encapçalat aquest article amb l'epígraf de «L'elogi de la Mort». I aquesta temorega tremolor em pervé no de les infanívols temences a la dalladora eterna, sinó del respecte profund que sento, com una idolatria, vers el diví Maragall que es proposà escriure «L'elogi de la Mort» i féu tan sols una frase i morí.

El gran poeta de la paraula viva, l'autor del genial «Elogi de la Paraula», de l'«Elogi de la Poesia» i de l'«Elogi del Poble» començà, tan sols, «L'elogi de la Mort» i digué: «L'elogi més gran que es pot fer de la Mort és dir que no existeix.» Al cap de breus instants moria.

La Mort no existeix; és una renovació de la vida; és una transformació constant de la matèria eterna; de la matèria conscient, mai inerta; de la matèria que té a dins la força creadora que és Déu.

Els arbres tardorals són muts i despullats de flors i de fruits i de fulles, però per les rels i el cor del tronc ja hi puja la saba que embotirà els brots i serà noves flors i fruits i fulles.

Passa damunt de les coses tan sols una Mort aparent. Cauen els vells com fulles seques dels arbres, exhaurides, i neixen els infants i tot plegat és un conglomerat de matèria que evoluciona. El vell o el jove que mor, no mor, perquè el seu cos no acaba la vida, giró que canvia la vida. Es pastura de gèrmens nous àdhuc manifestament vitals. Jo potser duc en mi matèria dels avis, dels meus besavis, matèria que ha gosat i sofert en els pètals d'un roserar de foc i després s'ha sentit herba prima i bellugadissa i ha anat enroscada en el cos d'una serpent i ha tornat a ésser home potser component la fibra més sentimental del cor, potser essent la molècula més essencial del cervell i així es va subjugant sota les lleis emperadores de la mare naturallesa.

La Mort no existeix. Avui no hi ha ni un milímetre més de matèria de la que hi havia deu milions d'anys enrera, i aquesta matèria és viva i és conscient i és creadora i té una força misteriosa que és l'esperit que combina les coses que fa que els homes pensin i es belluguin talment com fa que en una branca hi esclati una flor i restin sense flors les demás branques i que en un recó de muntanya hi canti una font.

La Mort no existeix. El món és com una fornal

immensa d'on surt una diversitat de formes materials candescents que al caure s'apaguen com les espurnes i tornen a la fornal altra vegada per a tornar-se alçar en forma distinta, però sempre essent la mateixa essència: la divina matèria.

I l'esperit? L'esperit pels creients tampoc mor, sinó que passa de vida a vida.

Ara mateix els camps són despullats i tenen una color de cendra i de mort i un misteri melangiós que fa basarda. Els arbres sense fulles, sense flors i sense fruits i amb les branques esquelètiques, però, de dins, el paisatge és viu, més viu que mai, car les llavors germinen com l'infant en el ventre de la mare i les verdors primaverals ja van pujant per les rels.

En els cementiris reposen les cendres sagrades—creu la gent—i no reposen, no, van fent la ruta eterna; van transformant-se; no reposen perquè la matèria és incansable i no reposa mai.

La Mort no existeix. Es la vida eternament renovellant-se.

JOAN D'ALIÓ

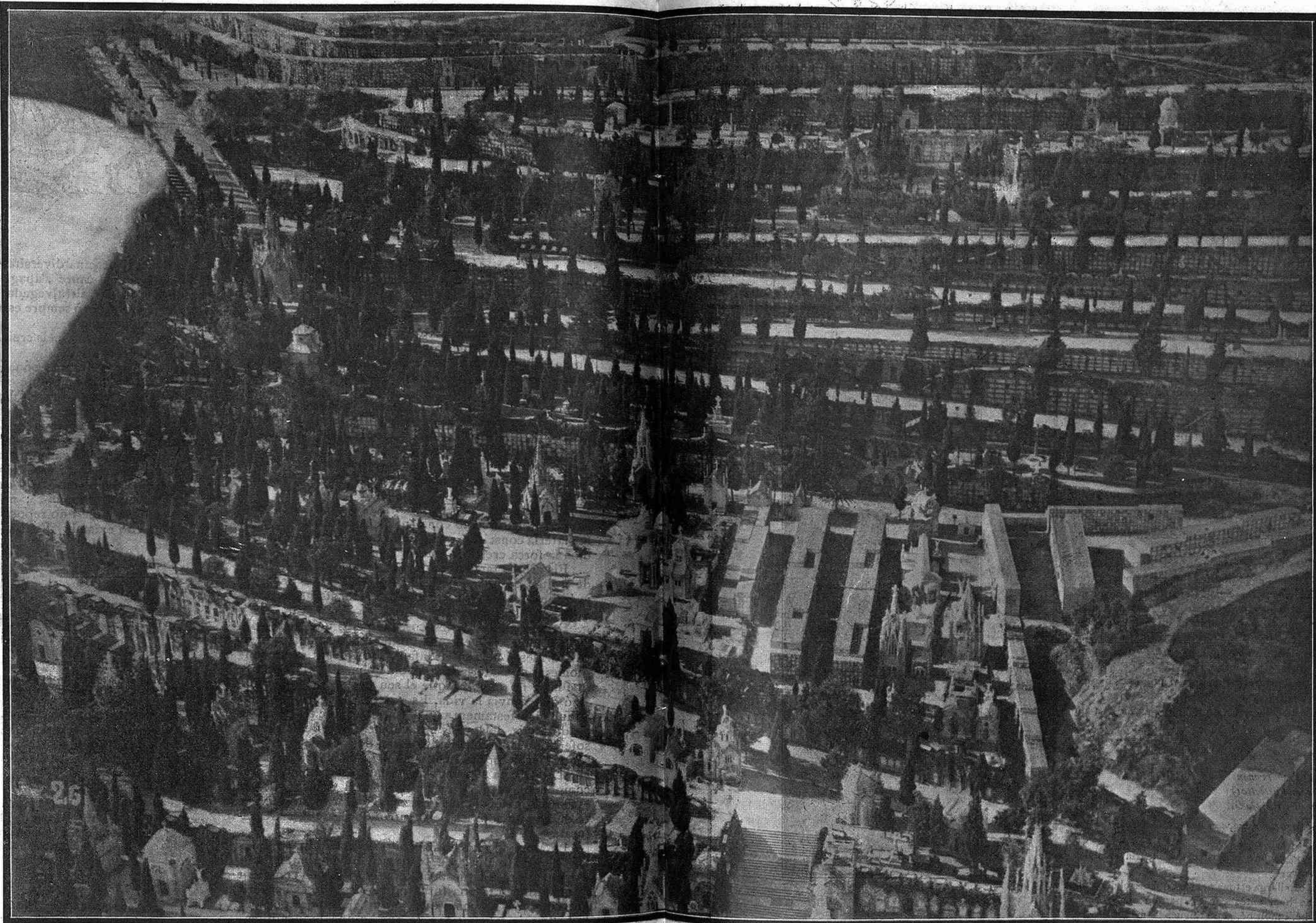
Mortuòries

Descansa aquí en Sir-Pung-Klacs,
qui lluitant amb Alf-Kloxa
en un famós joc de boxa,
morí d'un joc de pinyacs.

Jau aquí en Lluís Bertrán
barber dels voltants de Llotja,
morí d'un disgust molt gran
perquè a la Rambla, badant,
li van *afaità* el rellotge.

Jau aquí el senyor Musá,
banquer ric, prò d'esperit pobre,
morí d'un sust: li passà
un aeroplà per sobre.

JOAN PASCUAL

LA CASA DELS MORTS
(CEMENTIRI NOU)

(Fotografia presa des d'un aeroplà de la Casa Flandrin

128, Rue de la Liberté, Casablanca (Marroc).

En aquesta secció parlarem amb tota atenció dels llibres que ens enviïn

L'Encís de Cà'n Fléu. Comèdia en tres actes de costums sabadellenques original de J. Serracant Manau, precedida d'un pròleg en vers de Ramón Ribera, Sabadell 1924.

Es una comèdia graciosa, desenrotllada amb equanimitat i justesa d'expressió. Els tipus són vivents i ben retallats. Porta els records de les hores de platxeri i el neguit de l'amor que camina triomfant entre espines. De la sang que ens fa en neixen les roses de la delectança.

Llàstima que per l'assumpte sigui una comèdia tan localitzada, que sembla que sols es feta per a ofrenar a Sabadell el vi agre-dolç de l'ànima d'en Serracant.

L'Encís de Cà'n Fléu, és un relleix fidel de la vida sabadellenca.

Del Meu Camí. (Rimes Humils), Salvador Borrut i Soler. Barcelona. Dues pessetes,

Es un llibret de versos d'en Salvador Borrut i Soler, fets sense cap pretensió i això ens els fa simpàtics.

L'autor els ha subtitulat «Rimes Humils». En veritat la veu d'en Borrut i Soler és com el cant de grill pel camí que de tan humil se'ns fa agradable, o el cant de la cigala que entreté la nyonya en les hores xatogoses de l'estiu.

En Salvador Borrut i Soler ha provat una vegada més la seva facilitat en versificar. Aquest llibret, *Del Meu Camí,* és un ram de violetes arrupides, però simpàtiques.

Fluid, (Poemes) Sebastià Sánchez-Juan. Edicions Nova Cultura. Barcelona. Quatre pessetes

Ja n'hem vist de coses estranyes en literatura. Entre els futuristes, els cubistes i els dadaistes ja tindríem un cap com uns tres quartans si n'haguéssim volgut fer cabal. Però aquest senyor no és futurista, ni cubista, ni dadaista. Nosaltres ens guardarem bé prou de dir-vos-ho el que és perquè això ni ell mateix ho sap, però a jutjar pel títol de l'obra (*Fluid*) és electricista, i a jutjar per la manera com es desenrotllen aquests *poemes*—que diu ell que són—es un malabarista.

Ens hi hem fet un tip de riure, i si no hem rigut més és perquè la pietat ens aconsella altra cosa.

Perquè us en féu capaços, aquí va un botó per mostra; un *poema*, que diu ell:

Una llàgrima al fons del vas.

*Les vitralls s'esborronen
(impressió camió velocitat)
cor: les paraules sacsejades.*

El sostre—ó bigues—menaça de caure damunt meu

Quina llàstima que no caigués el sostre que hauria estalviat aquest circ eqüestri en vers.

Ens ha fet rodar el cap llarga estona pensant qui era el dement, nosaltres o ell, i no ho hem entès encara, perquè en Sebastià Sánchez-Juan ho faria bé, i molt bé, si no tingués la mania de fer el ximple Té idees belles, comparances justes, detalls ben observats, manera gràcil de dir les coses, a vegades; però aquesta ximpleria d'una originalitat absurda, fa que sigui gairebé tan dolent com en Vargas Vila—que ja és dir tot el que es pot dir de dolent.

Açí ell «Cant-crit», aquella «Cambra mortuòria», aquell «Envelat» i, en fi, tot el llibre, palesa un estat anèmic lamentable.

Déu-nos-en-guard que la gent s'aficionés a llegir aquestes coses, que Sant Boi aviat seria massa petit.

Hem tingut a Catalunya un Salvat-Papaseit, que quan es normalitzava escrivia molt bé, però que també tenia la mania d'aquestes extravagàncies. En Salvat Papaseit no compon res al costat d'en Sebastià Sánchez-Juan.

Aquest llibre és digne d'ésser vist per les piruetes que fa amb les ratlles—no volem dir versos, perquè això no ho han estat mai—. Es un treball d'impremta digne d'un benedictí. Això ens molesta superlativament, perquè hi ha home que té obres escrites amb tota cura i consciència i que tenen un valor positiu, i no les pot publicar per manca de recursos, i, en canvi, veiem una edicions esplèndides d'estupideses i marranades.

Tot aquest llibre és ple d'un mal gust estètic que fa esgarriar. El seu autor pot posar-se tranquil, però de satisfet creiem que, si està bé del cap, no en pot haver quedat gens. Ha de sentir l'angúnia d'haver publicat una obra inútil, de mal gust, que no val res,

DE LA DIADA

Esperança Ortiz, la única Inès guapa d'aquest any.

que és fruit, segurament, d'una anormalitat psíquica que ratlla en patologia.

Del natural... i del meu humor. Joaquim Ciervo. Societat Catalana d'Edicions. Barcelona. Quatre pessetes.

En Joaquim Ciervo és, sobretot, un home inquiet i treballador. Perquè, en literatura, inquietud vol dir treball. El cas d'en Joaquim Ciervo és un cas exemplar: ell és escriptor, més que per vocació, per voluntat.

Va començar amb un gènere àrid i en el que rares vegades es pot tenir—quan es fa per una revista—una absoluta independència de criteri: la crítica d'art.

En una revista, un crític d'art mai podrà arribar a ésser un Taine, un Sainte-Beuve.

Ara en Joaquim Ciervo ens dona un llibre, un recull de cròniques i articles. Aquest llibre d'en Joaquim Ciervo és sincer, senzill, amable. Està escrit amb facilitat. Creiem que aquests són els millors elogis que poden fer-se d'un llibre.

ALFA

Cant a la Mort

Et duem dins des de que vàrem néixé
i ens hem fet grans sempre lluitant amb tu,
i no sabem la teva mà que ens deixa
ni que se'ns en endú.

Ets amagada ben a vora nostra
i a voltes et sentim que ens vols punyir,
i sentim un calfred i una febre en el rostre
i ens dius: «No encara! Tornaré a venir!»

Ens has promès una visita gran
i un bes que eixugarà les nostres venes
i amb aquest bes ens fugiran
tots els neguits i les penes.

Jo no sé pas quan això esdevindrà,
però voldria la teva visita
un dematí ben clà
de serenor infinita,

que passés pel cel blau un núvol blanc
com una barca vestida de festa,
que florissin les roses com caramulls de sang
i d'alt la serra florís la ginesta.

I que el núvol baixés a poc a poc
i es parés al damunt de la teulada
i em diguessis: «Pugeu que us duré a lloc»,
i jo sortís amb una revolada

i pugés a la nau del núvol blanc
de cara al dia que començaria.
Tu duries al llavi un fil de sang
de la meva agonia.

L'AMOR DEL MATRIMONI

— I que tardes a venir-me a fer companyia!

Ens parariem dalt d'un turonell
per a mirar per última vegada
aquest trosset de món que és el més bell
perquè és la meva Pàtria enamorada

I reprendriem el camí de nou
meravellats de la claror novella,
fins que em diries: «Ja hem caminat prou».
I la nit portaria una altra estrella.

Jo no sé quan vindràs ni com vindràs
ni sé on seré ni que serà de mi,
però em repenjaré, content, del braç
i anirem de braç tot el camí.

Trobarem un xiprer—una flama morta—
i a vora una posada—que ja serà de nit—
i tu diràs, tot trucant a la porta:
«Eil l'hostalera! que ens tindrieu llit!»

I ens obrirà una porteta blanca
i jo et diré: «Quina fredor s'hi sent!»
i em diràs: «Jau, que abaixaré la tanca
i dormint junts esdevindràs calent».

I restaré dormit per sempre més.
S'aixecarà un xiprer ben a la vora
com una flama d'ombra que em xuclés
i anés tivant tota ma carn enfora.

Oh, Mort! oh, mort! T'espero el bes sagrat,
aquell bes llarg que a tants mortals asusta.
Potser tardaràs molt; potser serà aviat,
però sé que sempre vens a l'hora justa.

SALVADOR PERARNAU

Elegies per a llegir en automòbil

Si el còmic dolent que s'ha cansat de representar l'Escultor del Don Juan Tenorio, que s'ha mort de tant representar aquest personatge, veïés, la primera nit d'estar al cementiri, moure's els marbres bunyols de panteons i tombes, es creuria que era cosa de trà-mòia, es creuria ésser al teatre una vegada més, i es posaria a cridar:

Oh, mármoles que mis manos...

I es quedaria molt estranyat de no sentir-se.

No heu pensat mai en el fred que sentiran els morts dintre els nínxols o colgats sota la terra, en les nits que, perquè plou o neva, us quedeu a casa? El petit David Copperfield hi pensava sovint, sobretot quan el vent esbatanava una finestra que la criada s'havia deixat oberta. Però és que el petit David Copperfield sofria i el sofriment el feia pietós.

En canvi vosaltres sou ditxosos: teniu una casa posada amb mobles de basar, treballeu en una oficina, teniu una dona grossa i tres criatures flaques, fumeu cigars d'estanc, mengeu escudella cada dia i arròs el diumenge...

No, vosaltres no penseu en el fred que sentiran els morts, quan plou o neva!

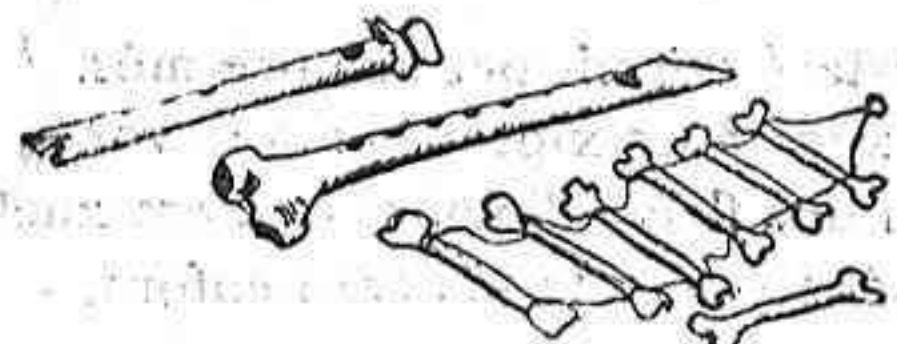
No he vist una cosa més alegre en la meua vida que aquell xiprer traspasat d'ocells i florit de cants i de nius de la casa dels morts!

Aquella dona sentia una estranya predilecció pels cementiris. Els xiprers, els desmais, el marbre de les tombes, les creus i les llegendes funeràries, li semblaven la millor decoració nupcial.

Així, quan obtingué la primera cita del amant jovenet, per comptes d'anar a un «Hotel Meublè», li digué al xòfer:

—Al cementiri!

Aquella dona es posava unes violes sobre el pit, com altra gent les posa sobre les tombes, perquè en el seu cor s'havia mort l'amor que creia etern. Etern! Quin animal més vanitós és la dona! Etern!...

ABEL FERRANT

TÍVOLI

Encara que un xic tard, parlem de *La bien amada*, de la que són autors els senyors J. Andrés de Prada i Padilla. A nosaltres, francament, no ens ha agradat aquesta obra, ens dol la nit que hem perdut veient-la. Expliquem perquè nos ens ha agradat *La bien amada*, ja que aquestes coses el crític sempre les ha d'explicar, si no vol passar per un rebentador d'ofici.

En primer lloc trobem extemporani que el llibretista hagi fet parlar en vers an aquells pagesos. Les coses que diuen els personatges de *La bien amada* no són dignes del vers, que ha de tenir sempre en el teatre una gran noblesa. La qüestió del teatre poètic ningú l'ha resolt tan bé com el duc de Rivas amb el seu drama *Don Alvaro*, fent parlar als personatges secundaris i de baixa condició en prosa, i als nobles i centrals en vers.

Ademés, malgrat ésser el senyor de Prada un aficionat a la poesia, els seus versos resulten pobres, vulgarots i tronats.

Passem ara a l'assumpte, que en aquesta obra és tan sols un pretext per a omplir dos actes. Sap el senyor de Prada que amb un pretext no s'omplen dos actes? Sap que és necessari un assumpte real i efectiu? Ademés aquest pretext és d'una pobresa d'imaginació, d'una manca d'originalitat, absolutes: el repatriat, l'amic traïdor, el noi que vol ésser torero, una senyoreta vestida de color de menta que no sabem qui és ni quin paper pinta a la comèdia, la noia honrada que es veu acusada injustament, etc., etc.

A tot això li calia un fons lluminós, amb mar, sol i tot el cuento dels drames que, cantant, passen a Espanya, que, després de veure *La bien amada*, ens en adonem de que són uns drames que no tenen importància. Però la València de *La bien amada* és una València de cromo, de cromo poca-solta i cursi. No ens expliquem aquella mena d'apoteosi—que ens ha fet avorrir les taronges per a tota la vida—en el que d'un moment a l'altre s'esperen els angelets, el núvol de cartró i Don Joan i Donya Inès que, perquè han sigut bons minyons, se'n van al cel.

El decorat—sobretot aquell carrer—ens va fer molt poca gràcia. Ens va semblar equivocat i mal resolt. Perquè allò no és escenografia moderna, senyors!

En la interpretació, cantant i parlant, estigueren molt bé la Cora Raga i l'Emili Vendrell, que, com que estudia, cada dia és més actor. El senyor Murcia ha de procurar evitar aquell tremolament de cames, que és intolerable i fals. Una vulgar borratxera no converteix a un home en un perlàtic. Bé, cantant.

De la música, malgrat no semblar-nos massa original, direm que ens dóna la impressió d'un complet domini de l'art d'instrumentar.

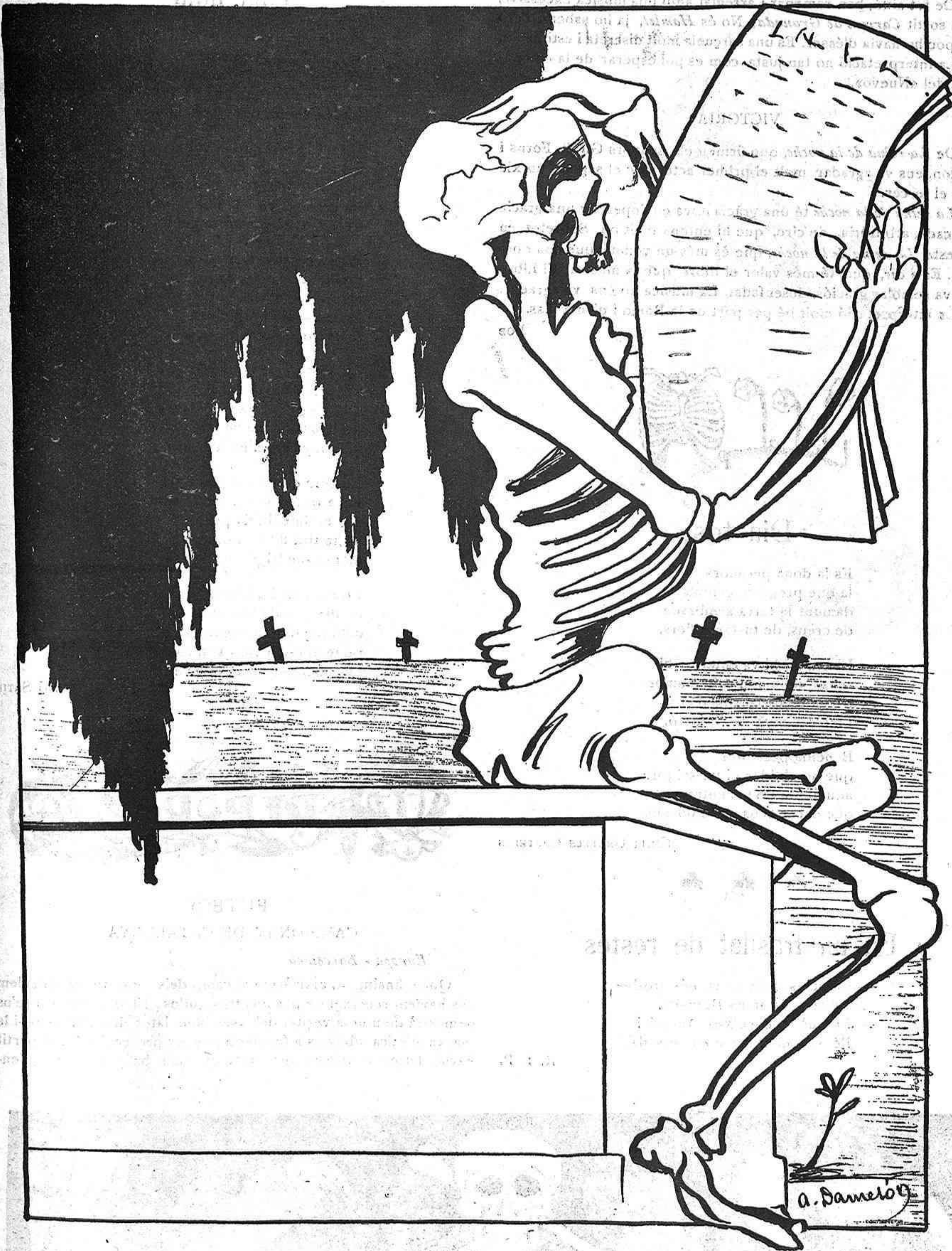
ROMEA

En aquets teatre s'ha estrenat un sàinet d'en Santiago Rusiñol. No som a temps de parlar-ne, però ho farem la setmana entrant.

De totes maneres, veritat que no cal dir que *Tenoriades* ha sigut un éxit? No cal dir-ho perquè ja es de suposar. El nom d'en Rusiñol és una cosa molt seria senyors!

NUEVO

Carmen de Granada és una sarçuela escrita segons els motllos antics de la sarçuela espanyola, que són els bons. Unes gotes melodramàtiques, unes gotes còmiques, una dona que és bona i passa per dolenta, un home que l'estima i, com que l'estima, la redimeix.

UN QUE HO ENTEN

—Decididament, s'està més bé aquí!

De tot això, ben remenat i arreglat amb una musica excessiva, n'ha sortit *Carmen de Granada*. No és *Hamlet*, ja ho sabem. Però tampoc ho havia d'ésser. Es una sarçuela molt discreta i estimable. La interpretació no tan justa com es pot esperar de la companyia del «Nuevo».

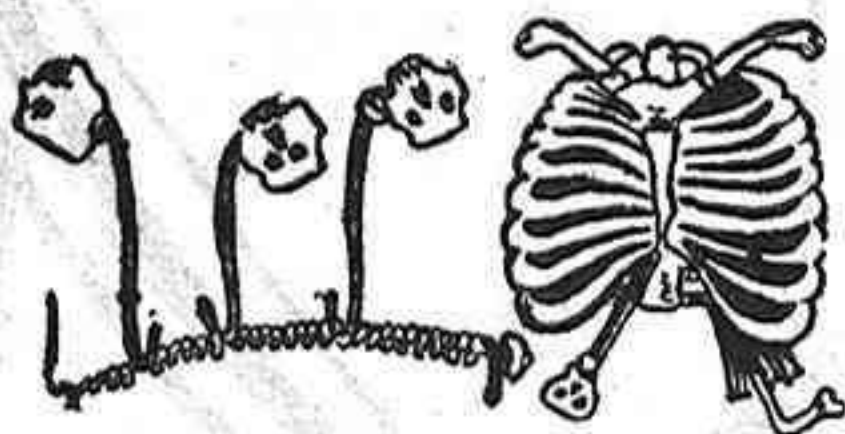
VICTORIA

De *La reina de la noche*, que firmen els senyors Giralt, Forn i Kollon, ens va agradar molt el primer acte, poc el segon i un xic més el tercer.

La reina de la noche té una gràcia nova en l'opereta: una gràcia trencada, arbitrària, de circ, que hi entona molt bé. Sobretot en aquesta, *La reina de la noche*, que és més un vodevil que una opereta. Es a dir, que té més valor el llibre que la musica. El llibre ens va semblar graciós, desenfadat. La musica no ens va agradar.

La interpretació molt bé per part de la Romo i d'en Viñas.

Bob

Dia trist

Es la dona pecadora
la que prega de genolls
damunt la terra sembrada
de creus, de fustam i flors.

El seu fill hi va enterrar-hi
sens que mai el primè amor
s'hagi recordat sols d'ella,
i molt menys de l'infantó.

Beneïda pecadora
que no oblides ni un sol jorn
aquell nin de tes entranyes
que encar veus en ta il·lusió.

EMILI GRAELLS CASTELLS

En un trasllat de restes

—Caratsus, quin mort més gros!—
diu l'Ambrós an en Bernada.
—En què ho coneixes, Ambrós?
—Bé es coneix prou: en l'ossada.

R. I. P.

Una noia

Al disset anys era polida,
vistosa i gràcil en excés,
molt orgullosa i presumida,
sense pensar que an a la vida
tots hi venim per quelcom més.

Un minyonet que la volia
els seus desdenys el van ferir,
era molt poc ço que ell valia,
un gran senyô ella mereixia
i el gran senyor no va venir.

Passaven anys i era formosa
creixent-ne més ses pretensions,
els vint gemats com una rosa
essent ativa i orgullosa
feien volar ses il·lusions.

Els vint-i-cinc també passaven
i el gran senyor sense venir,
tots els galants ja l'oblidaven,
les il·lusions també marxaven
i els anys creixien a desdir.

En essê entrada la trentena
ja va trobar-se un cabell blanc,
fins el lluir li feia pena
i s'hc tirà tot a l'esquena
plorant-ne llàgrimes de sang.

I quan ningú amb ella pensava,
un dia gris de bon matí,
del braç d'un home diu que anava
i que amb un vidu al fi es casava
per no voler més sants vestí.

B. Masó SÀTIR

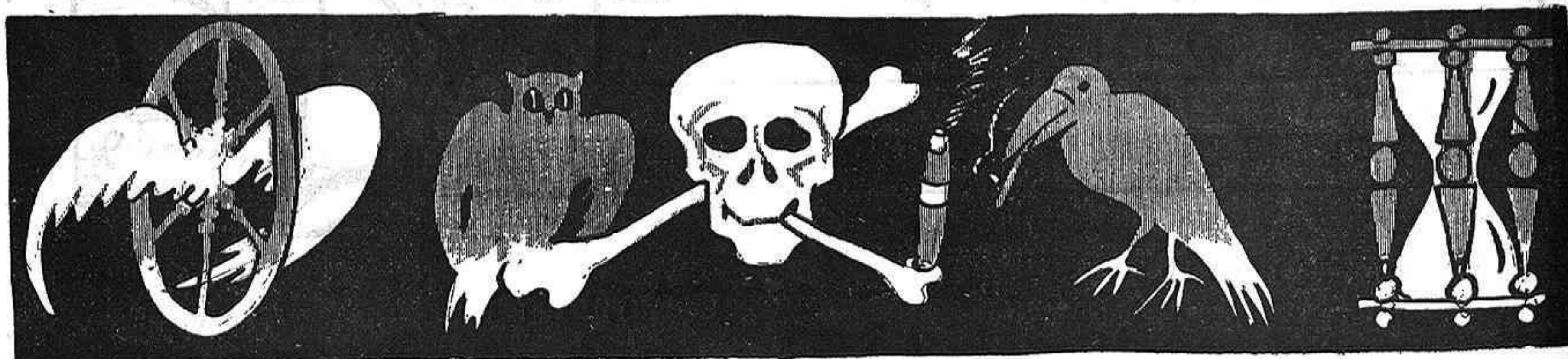

FUTBOL

CAMPIONAT DE CATALUNYA

Europa - Barcelona

Quan, finalment, arribàrem al camp dels «europeos» calculem ens havíem rebaixat de pes uns tres quilos. El tramvia—on se'ns demostrà de nou la veritat del «semblen lates de sardines»—i la marxa atlètica, obligats a fer per a poguer presenciar tot el partit havien fet en nosaltres més efecte que uns banys russos. A l'en-

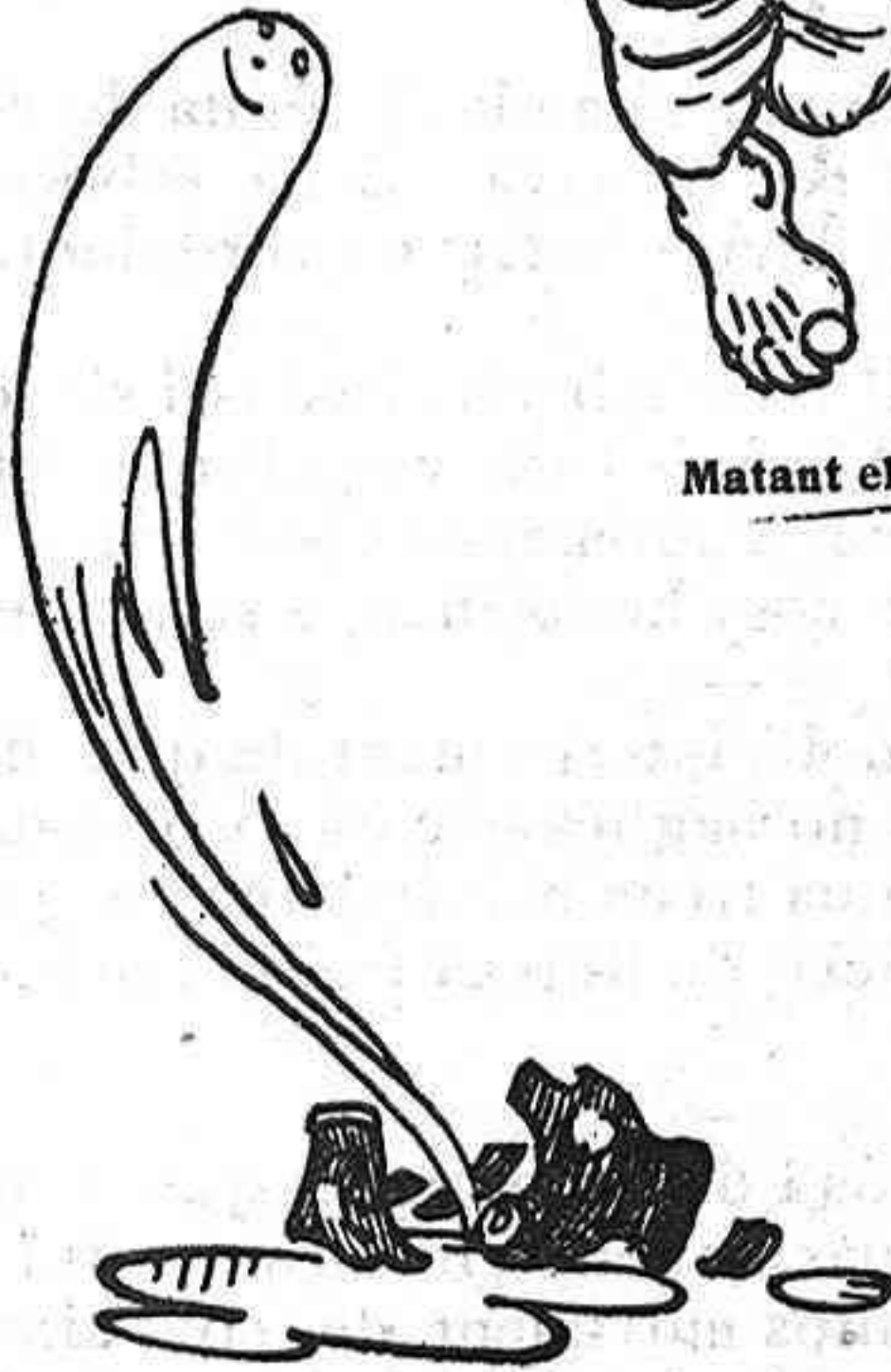

Matant el temps.

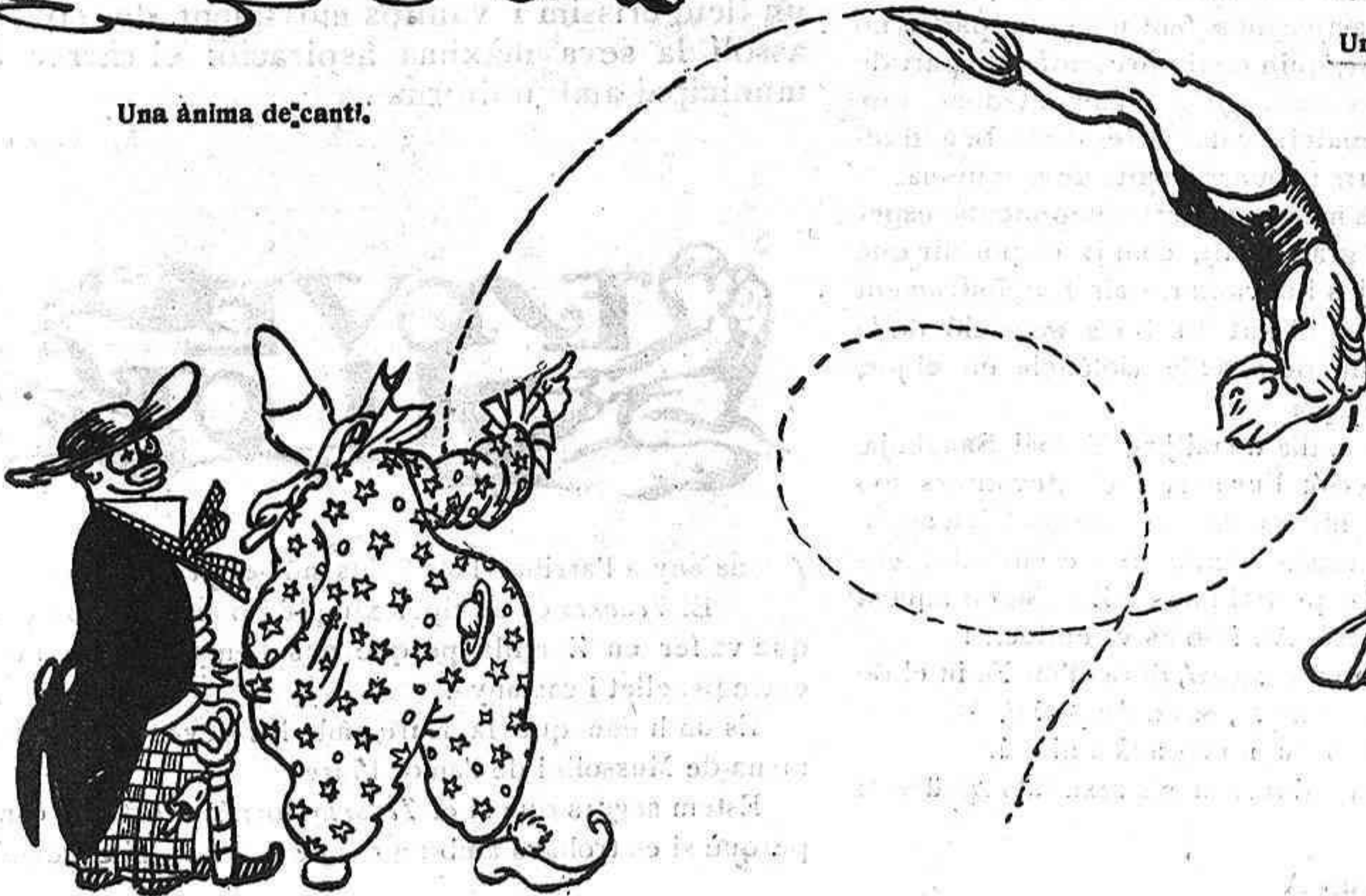
Un mor-u.

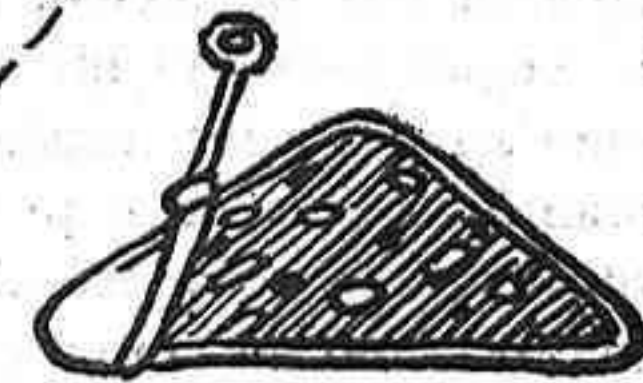
Una ànima de cant!

Un que té la vida a l'encant.

Un salt mortal

Mort-adela.

trar-hi, observant que si en general l'aspecte del terreny era tranquil·litzador, no mancaven aquells que recorden que ara és e temps de les castanyes, nosaltres—que som partidaris de la conservació del físic—buscàrem un reconet tranquil i a l'ensem que el joc començàrem nostre treball crític.

De lo que veiérem en el camp en treguerem una conseqüència: El *Barcelona* es mostrà superior, individual i col·lectivament, a l'*Europa*, ço que es demostrà en llur major domini durant tot el partit.

Els mitjos blau-granes, especialment en Sancho, donant molt joc a la ratlla davantera, ben portada per en Samitier, la feren iniciar una sèrie de perillosos atacs a la porta d'en Jaumandreu que no tingueren més èxit perquè, a l'arribar-hi, no sapigueren afinar la punteria. Aquest defecte, que es feu visible durant tot el partit—malgrat la repetició de llurs atacs, plens d'entusiasme—degut a un excés de nerviositat, propi del partit, els portà a desaprofitar algunes ocasions magnífiques per a marcar...

Però la constància té premi, que en aquesta ocasió es presentà quan en Samitier a la segona part rematà amb un cop de cap un *corner* llençat matemàticament per en Piera, aconseguint un *goal* que devia ésser el de la victòria.

L'atac europeu, si no tan insistent, posà de relleu lo perillós que resulta fent gala de la bona compenetració entre llurs elements, posà no poques vegades en greu perill la porta d'en Plattko, obligat amb la parella Planas-Walter a donar proves de llur magnífica seguretat en la defensa de la porta, seguretat que es manifestà principalment quan dedicat l'equip de l'*Europa* a practicar el joc de *offside* representà els moments més perillosos per a la porta del *Barcelona*.

Dels mitjos «europeïstes», ens agradà en Maurici; de la defensa, en Montesinos i dels avanters, en Cella i l'Olivella.

Del *Barcelona*, sigueren els millors la porta i defensa, en Sancho i en Samitier.

El senyor Llobera, arbitrant, imparcial, però patint de la vista en l'apreciació d'algunes jugades.

Español-U. S. de Sans

El públic omplí per complert el camp de la carretera de Sarrià.

El resultat del partit estiuenc que acabà amb la victòria dels de Sans feia presumir pel desig de revenja dels «españolistas» un partit ple d'emoció i d'interès.

I veritablement fou així. Però ens trobàrem en que si l'*Unió* millorà llurs bones darreres actuacions, fent un gran partit, no fou així per part dels «realistas», quin equip presentà per part de la ratlla devantera llurs defectes «corregidos y aumentados», que el portaran, de continuar pel mateix camí, a resultats ben diferents dels que feien suposar llurs primers partits de campionat.

Dels «unionistas» sols elogis mereixen llurs components, especialment en Pedret que féu un gran partit, com ja es pot dir que en ell és costum. Molt bé, mitjos i avanters, als que únicament trobàrem a faltar més decisió en el xut. La bona actuació de la defensa «unionista» presentà un defecte: la violència en el joc, principalment per part d'en Balasch.

De l'*Español* lo millor fou la ratlla de mitjos, Trabal, Sanahuja, Caicedo, compliren a la perfecció; llur servei als avanters fou sempre precís i segur, però es trobaren en que aquests feien suposar que portaven «pega» a les sabates, així ho feia creure llur lentitud que es manifestà en grau superlatiu an en Zabala, en aquest partit el prototipus de la pesadesa. Així no es va enlloc...!

El partit finalitzà amb un empat a 1 *goal*, obra d'en Feliu el de la *Unió* i d'en Zamora al tirar un *penalty*, el de l'*Español*.

L'arbitratge del senyor Aramburu, no agradà a ningú.

Els altres partits de campionat donaren els resultats següents:

Grup A

Gràcia, 2-Sabadell, 1.
Terrassa, 0-Martinenc, 0.

Grup B

Júpiet, 2-Avenç, 1.
Iluro, 6-Reus, 1.
Port-Bou, 2-Badalona, 2.
Atlètic, 3-Lleida, 1.

FERRÀN

De l'amor propi

(Viscut o imaginat)

Pel goig d'haver vist impresos els seus nom i cognoms en la secció dels successos, no li dolgué al ferit d'haver-se produït aquelles «lesiones de escasa importancia» tal com ho revelava aquell rotatiu de darrera hora.

La nova rica no s'avingué amb el règim de verdures que el doctor li recomenava. Calia esborrar tot record del temps que havia exercit de verdulera.

En mig de son pàl·lid semblant, l'assassí s'enorgullia visiblement en el procés cada vegada que el fiscal, amb son llarg informe, l'anomenava «el marit de la difunta», espècie de cosa honorífica, a son entendre.

El principiant es dolia interiorment de que durant el temps que exercia no hagués encara ocorregut cap crim, cap suïcidi, ni una trista baralla! que l'haguessin posat en circumstància de lluir el traje i aptituds de camiller.

El somriure gracios i dolç acatament que adoptava en Cisquet per a saludar als amics, foren substituïts per un lleugeríssim i vanitos moviment de coll, així que assolí la seva màxima aspiració: el càrrec de llacer municipal amb uniforme.

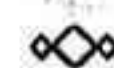
M. GRANÉ CIVIL

Cada any a l'arribar Tots Sants surt el *Tenorio* fent de les seves. El *Tenorio* és un tipus ximple i poca-solta, un pecat mortal que va fer en Zorrilla perquè ens l'empasséssim avorridament entre panellet i castanya.

Es un home que fa riure amb les seves canallades com una mena de Mussolini de l'amor lliure.

Estem segurs que si el *Tenorio* tornés portaria camisa negra, perquè si es trobava amb un cas de por no s'hi conegués res.

El baró de Viver també és un amic fervorós d'aquesta Seca que reganya les dents.

CANÇÓ

*—Ni quantigo ni sin tí
mis penas tienen remedio,*

*ai, lladre, i que em fas patí
deixant me en el cementerio!*

El baró de Viver, com la Mort, també es fica amb les barraques i fa destroces de valent, i, implacable com la Mort, tampoc escolta els planys dels que es queden desemparats sense tenir on reclinar el cos cansat del treball quotidià.

Mai diríeu on la veiem cada dia, a cada hora i a tots moments la Mort?

Doncs, senzillament, la veiem de bracet amb la deixadesa municipal posant-se d'acord per a infectar a Barcelona,

En aquests munts d'escombraries que adornen la ciutat s'hi veu el complot de la Mort amb la comissió d'higiene.

Diu que la Mort igualment baixa a la barraca dels pobres com puja a les grans torres i als palaus superbs.

Però jo em jugaria un peix que la Mort no s'atreveria a passar per la Rambla.

La Mort cada dia fa més de les seves. Dóna un cop de dalla i aixeca el cap i riu. Li diuen la Seca, però, com totes les seques, té mal geni.

Ens enterem amb el natural sentiment que en Marcellí Domingo té un llibre mort, per ara.

Es tracta d'un llibre que es titula *¿Que es España?* i es diu que no li ha estat autoritzada la venda.

Paciència i avant que fins a la mort, encara que el Destí no ho vulgui. I si no vol, millor! Sempre seriem vius.

Aquest any la Mort està grassa. Al veure-la tan grassa no l'hem conegut. I vinga pensar: «Qui serà aquella dona que sembla que la tenim present?» I ens han dit: «Qui vols que sigui? La Mort.» «Tan grassa?» «Sí, home. No veus que es deu haver menjat la vella polfíca.»

Hi ha hagut un cop d'Estat a la Xina. Un cop d'Estat a la Xina es comprèn fàcilment, donades les circumstàncies que els xinesos estaven travessant.

Els xinesos són gent de mirada obliqua i es veu que han mirat l'Europa obliquament i han dit: Cop d'estat al canto!

Pensar així és propi dels *xinos*. I no trobaríem gens estrany que portés cua que també és propi dels *xinos*, dels animals, dels *toreros* i de les coses de malastrugança.

La Mort és alta com *El Caballero Audaz* i també escriu novel·les sentimentals amb literatura d'enganya criades.

I així com les novel·les d'en Carretero totes podrien portar el títol o subtítol de «La mal parida»; les que escriu la Mort també porten totes el mateix títol: «Tenia que morir así».

El Caballero Audaz i la Mort són dues coses que no ens fan cap gràcia. Sinó que la Mort és més deshonesta perquè despulla a tothom.

Aquest número ha passat per la prèvia censura militar

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

COTXES DE LLOQUER

La última «carrera»

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque - enciclopedia de la vida práctica para 1925

Aparecerá el día 6 de noviembre próximo

El Año en la Mano para 1925

publica una profusión de grabados, todos ellos de los más salientes acontecimientos del año y una interesantísima

Historia del traje

desde los tiempos primitivos hasta mediados del siglo. XIX

ESPLENDIDA CUBIERTA TRICOLOR

Aparecerá el próximo jueves, día 6 de noviembre

Precios: _____

En rústica Ptas. 1'50
Encuadernado » 2' —

DON JUAN TENORIO

Por el inmortal

José Zorrilla

Pesetas 1'50

EL NUEVO TENORIO

Por

Joaquín M.ª Bartrina y Rosendo Arús

Pesetas 2'40

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviats si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

L'Esquella de la Torratxa

